

УДК 378.015.31:6]:355.237

DOI <https://doi.org/10.33989/2519-8254.2022.11.275587>

ORCID 0000-0002-6048-4874

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КУРСАНТІВ ВІЙСЬКОВИХ ЗВО

Іван Бухун,

аспірант;

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

У статті охарактеризовано методологічні основи гуманітарно-педагогічної технології формування технологічної компетентності курсантів військових закладів вищої освіти на засадах поєднання ідей та методичних механізмів педагогічного моделювання з освітнім інструментарієм провідних наукових підходів (гуманістичний, особистісний, системний, діяльнісний, міждисциплінарний, компетентнісний), філософської антропології та концепції професійної культури військових фахівців.

З опорою на властиві освітнім моделям ознаки (відображеність, репрезентативність, екстраполяційність) та опис послідовності операцій при розробленні такого виду моделей для забезпечення ефективного функціонування провідних її блоків (концептуально-цільовий, змістово-методичний, виконавчо-корекційний, результативний) відібрано науковий інструментарій провідних підходів загальнофілософського, загальноосвітнього та конкретнонаукового призначення.

Проведено висновки стосовно можливостей упровадження моделі формування технологічної компетентності майбутніх офіцерів у навчально-виробничих майстернях військових ЗВО з перспективою врахування гуманітарно-технологічних вимог. Підтверджено, що концептуально-цільові засади військової фахової підготовки дозволяють забезпечити розробку моделі гуманітарно-педагогічної технології формування технологічної компетентності майбутніх офіцерів у процесі фахової підготовки в навчально-виробничих майстернях ВВЗО. У перспективах дослідження – визначення та обґрунтування вимог до організації процесу формування технологічної компетентності курсантів з урахуванням комплексного когнітивно-діяльнісного характеру військової підготовки; спадкоємність між змістом та методиками військової освіти та специфікою опанування обраною спеціальністю; професійна та навчально-виробнича спрямованість процесу провідних практик тощо. Також необхідно з'ясувати низку умов (організаційних, психолого-педагогічних, ресурсного забезпечення) впровадження запропонованої моделі формування технологічної компетентності майбутніх офіцерів у практику військових закладів вищої освіти, що сприятиме організації та здійсненню відповідної експериментальної роботи.

Ключові слова: *військова професійна освіта, технології, курсанти – майбутні офіцери, гуманітарно-педагогічна технологія, моделювання, формування технологічної компетентності.*

Постановка проблеми. Необхідність формування технологічної компетентності курсантів військових ЗВО як майбутніх офіцерів сьогодні є гострою через соціальну потребу в умовах бойових дій на території країни в збереженні й відновленні озброєнь і військового обладнання та набутті фахівцями знань і вмінь оперативно проектувати безпечне середовище професійної діяльності, поєднане з системою педагогічної взаємодії, спрямованої на збереження життя і здоров'я підлеглих військовослужбовців. Тому технологічні аспекти професійної компетентності (техніко-технологічний і

загальнопедагогічний) вважаємо гостро необхідними й такими, що потребують упровадження в освітньому процесі військових ЗВО.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундаментальні теоретико-методичні основи технологічної підготовки в навчальних майстернях різного виду досліджували А. Дьомін, В. Мадзігон, В. Поляков, В. Сидоренко, Д. Сметанін, А. Терещук, Г. Терещук, Д. Тхоржевський, О. Коберник, М. Корець, Є. Кулик, В. Титаренко, С. Ткачук, В. Стешенко та ін. Сучасні дослідники надають постійної уваги питанням збереження й зміцнення здоров'я, розкриттю сутності здоров'язбережувальних технологій у підготовці фахівців (С. Гримблант, В. Васенко, А. Гедзик, Л. Коваль, М. Коржова, К. Оглоблін, М. Сентизова, Г. Соловійов та ін.), обґрунтуванню специфіки здоров'язбережувального простору (Л. Єлькова, В. Ірхін, В. Одінцева, Г. Серіков, С. Сидорчик, Д. Сомов). Водночас проблема організації різних видів практик у навчально-виробничих майстернях ВЗВО не одержала належного розв'язання та залишається актуальною для теорії і практики військової освіти. Особливо важливими є питання відбору більш складного змісту навчально-практичного матеріалу і методик технологічної та здоров'язбережувальної діяльності, оволодіння досвідом формування загальнопедагогічних умінь курсантів, культури безпечної праці в різних умовах обстановки у мирний і воєнний час.

Метою статті визначено характеристику методологічних основ гуманітарно-педагогічної технології формування технологічної компетентності курсантів військових закладів вищої освіти (ЗВО) на засадах поєднання ідей та методичних механізмів педагогічного моделювання з освітнім інструментарієм провідних наукових підходів (гуманістичний, особистісний, системний, діяльнісний, міждисциплінарний, компетентнісний).

Виклад основного матеріалу. Концептуальні основи моделювання людської діяльності в наукових дослідженнях є універсальними, що виявляється в доцільності та ефективності їх застосування на всіх стадіях процесу діяльності (визначення мети, об'єкта, засобів та способів дій, етапів реалізації поставленої мети та оцінки одержаного результату); у зв'язку з цим вважаємо за доцільне використовувати моделювання і в нашому дослідженні, результатом якого буде методологічно обґрунтована гуманітарно-педагогічна технологія.

У науках про освіту моделювання сприймають як «відтворення характеристик деякого об'єкта в іншому об'єкті, спеціально створеному для їхнього вивчення» (Краевський, 2008, с. 333); при цьому модель визначають системою елементів, що відтворює певні сторони, зв'язки, найважливіші функції об'єкта дослідження (Коберник, & Терещук, 2008).

При розробці гуманітарно-педагогічної моделі процесу формування технологічної компетентності майбутніх фахівців під час підготовки у військових ЗВО ми спиралися на властиві такому типові моделі ознаки, що обумовлюють одна одну:

– відображеність, або уточнена аналогія, коли між моделлю та оригіналом є зв'язки подібності, явно вираженої та точно зафіксованої;

– репрезентативність, коли модель у процесі наукового пізнання стає заміщенням (репрезентацією) об'єкта, який вивчається;

– екстраполяційність, при якій вивчення моделі дозволяє отримати інформацію (відомості) про оригінал (Штофф, 1978, с. 114).

Ученими в ході аналізу проблеми педагогічного моделювання описано послідовність операцій при розробці освітніх моделей: визначення мети та завдань моделювання; збирання, систематизація та обробка інформації, яка стосується сформульованих завдань; виділення чинників істотного впливу на досліджуваній об'єкт або явище; побудова схеми моделі; перетворення моделі в конкретних, фіксованих освітніх умовах з урахуванням виділених вагомих чинників, відбір оптимальних варіантів отриманих результатів; розробка комплексу рекомендацій щодо зміни обраного об'єкта на заключному етапі моделювання (перенесення результату на об'єкт) (Андрущенко, Рижко, & Кримський, 2003).

З урахуванням викладеного вище нами розроблено модель гуманітарно-педагогічної технології формування технологічної компетентності курсантів у навчально-виробничих майстернях військового ЗВО, яка містить такі блоки: концептуально-цільовий, змістово-методичний, виконавчо-корекційний та результативний. Моделювання процесу формування технологічної компетентності розпочали з обґрунтування концептуально-цільового блоку моделі, розглядаючи його на трьох рівнях методологічного аналізу: загальнофілософському, загальнонауковому та конкретнонауковому (Бех, 2009; Кравченко, 2006).

Рівень загальнофілософської методології представлено в руслі ідеї діалектичної взаємозалежності біологічної та соціокультурної детермінації поведінки й діяльності особистості, що дає підстави забезпечувати комплексне формування технологічної компетентності майбутніх фахівців з урахуванням їхніх особистісних особливостей, а також замовлення суспільства й держави на фахівців військової сфери (Бухун, 2019; Коберник, 2014); ідеями філософської антропології, що розкривають способи освоєння особистістю духовної та професійної культури, опора на які дозволяє розглядати військову підготовку як один із важливих засобів професійного розвитку майбутніх фахівців (Беспалько, 1989; Бондаревська, 2001; Вербицький, 1991); положеннями про природоперетворювальні та людинотворчі смисли технології і культури, їх зв'язки з соціальними основами розвитку суспільства та людини, що дозволяють розглядати технологічну компетентність як інтегральну характеристику діяльності (поведінки) суб'єкта, що забезпечує можливість ефективно працювати у високотехнологічній військовій галузі, враховувати умови воєнного часу, необхідність запобігати катастрофам, вирішувати соціальні конфлікти та приймати ефективні управлінські рішення (Ананьев, & Бодалев, 1980; Глузман, 2009, Роджерс, 2001; Штофф, 1978).

На загальнонауковому рівні методології моделювання в дослідженні засноване на гуманістичному, особистісному, системному та діяльнісному підходах; це дозволяє обґрунтувати військовий аспект підготовки в навчально-виробничих майстернях як засіб формування технологічної компетентності майбутніх фахівців, показати універсальність і затребуваність технологічної компетентності майбутніх офіцерів у сфері військової професійної діяльності. На основі зазначених підходів сформовано концептуально-цільовий блок створеної моделі; розглянемо їхні ідеї докладніше.

Гуманістичний підхід (Ш. Амонашвілі (Амонашвили, 1990); К. Роджерс (Роджерс, 2001; Роджерс, 2007), Г. Селевко (Селевко, 2004) та ін.) у формуванні технологічної компетентності у військових ЗВО дозволяє створити необхідні умови для більш ефективного професійного становлення курсантів, співпраці всіх учасників освітнього процесу, творчої самореалізації здобувачів вищої освіти у складних обставинах воєнного часу.

Характеризуючи навчально-виховний процес у військових ЗВО в історико-педагогічному аспекті, вчені часто використовують термін «казарменна педагогіка», пріоритетними методами якої є наказ, вимога, вправа (муштра), репродукція (Селевко, 2005); ці методи не спрямовані на ефективне формування у майбутніх фахівців технологічної компетентності, оскільки при їх використанні в навчальному процесі курсанти знаходяться в ролі об'єктів освітнього впливу; що загрожує відчуженням від освітньо-професійних цінностей та завдань, коли зовнішні мотиви переважають над внутрішніми; відбувається засвоєння «готових» чи «завершених» знань, превалюють зовнішній контроль та оцінка з боку викладачів, не враховується особистісний досвід; основними формами взаємодії переважно є наслідування, імітація, дії за зразком, спрямовані на виконання репродуктивних завдань.

Вирішенню проблеми гуманізації військової професійної підготовки сприяє особистісний підхід (Є. Бондаревська, К. Роджерс, І. Якиманська) (Бондаревська, 2001; Роджерс, 2007), головна мета якого – забезпечити курсантам умови стати особистостями, здатними та готовими до ефективної професійної діяльності, що не тільки мають

кваліфікацію, а й компетентність (Роджерс, 2007, с. 412-413); це передбачає врахування під час проєктування освітнього процесу у військових ЗВО особливостей курсантів через реалізацію індивідуальних освітніх траєкторій (участь у раціоналізаторській роботі, міждисциплінарних проєктах різної складності); для цього майбутніх офіцерів розглядають як суб'єктів педагогічної взаємодії (*Освітні технології*, 2003).

Водночас поки що для більшості керівників та викладачів військових ЗВО гуманізація освіти є проблемною, формування особистості переважно відбувається у специфічних умовах панування соціально-статусних стереотипів силової структури, які не дозволяють уповні сформувати у курсантів здатність творчо використовувати отримані знання на практиці та блокують розвиток аспектів професійної компетентності, зокрема – технологічної. Водночас гуманізація військової сфери має проявлятися в гармонійному поєднанні принципу єдиноначальності з демократичними принципами управління та самоврядування курсантів, сприяти їхній позитивній мотивації до розвитку технологічної компетентності (Кравченко, 2006).

Реалізація гуманістичного та особистісного підходів при формуванні технологічної компетентності курсантів зумовлює опору на такі цінності, як гуманізм, демократія, служіння суспільству та професії, впровадження у процес підготовки активних, колективних стратегій навчання, проблемно-дослідницьких методик вільного розвитку та самовдосконалення особистості, створення умов для творчої діяльності в навчально-виробничих майстернях (Давидов, 1996; Титаренко, 2016).

Системний підхід (В. Беспалько (Беспалько, 1990), Е. Юдін (Юдін, 1978) та ін.) дозволяє обґрунтувати процес формування технологічної компетентності курсантів як систему взаємопов'язаних компонентів. Спираючись на цей підхід, у нашому дослідженні в процесі формування технологічної компетентності внутрішньою підсистемою розглядаємо пізнавальну та дослідницьку діяльність курсантів у навчально-виробничих майстернях, а зовнішньою – діяльність викладачів військового ЗВО. Дотриманню цілісності системи сприяє наявність наступності між різними ланками процесу фахової підготовки (принцип наступності цілей, змісту, організаційних форм, методик військової професійної підготовки). У руслі зазначеного технологічна компетентність майбутніх офіцерів ефективно формуватиметься тоді, коли її розглядатимуть як систему в цілісності аудиторної, практичної, самостійної діяльності курсантів, їхньої науково-дослідної роботи, навчальних і ремонтних практик у контексті вирішення технологічних завдань та ситуацій військово-професійної спрямованості.

На основі системного підходу у дослідженні визначено структуру технологічної компетентності як системи, що містить низку взаємопов'язаних компонентів (Бухун, 2019); з іншого боку, системний підхід орієнтує дослідження на розкриття цілісності об'єкта – гуманітарно-педагогічної технології формування технологічної компетентності курсантів у навчально-виробничих майстернях військового ЗВО.

Діяльнісний підхід (Б. Ананьєв (Ананьєв, & Бодалев, 1980), В. Давидов (Давыдов, 1996), А. Леонтьєв (Леонтьев, 1977), С. Рубінштейн (Рубинштейн, 2003) та ін.) дозволяє розглядати технологічну компетентність фахівця як результат його освітньої діяльності; відповідно цього підходу технологічна компетентність майбутніх офіцерів формується в діяльності різної складності та змісту зі зміни та перетворення природної й соціальної дійсності. Розглядаючи діяльнісну теорію навчання як основу підготовки фахівців, учені при розробці моделей фахівців визначають узагальнені види діяльності й типові завдання, з якими вони зустрінуться; тому для розробки діагностувального інструментарію сформованості технологічної компетентності необхідним буде виділення загальних видів діяльності курсантів у навчально-виробничих майстернях військового ЗВО. Через діяльність із оволодіння знаннями та вміннями у людини виникає теоретичне ставлення до дійсності, що дозволяє вийти за межі повсякдення, знайти місце «в широкому колі подій, які відбуваються у великому світі» (Давыдов, 1996, с. 149).

У теорії контекстного навчання А. Вербицьким представлено провідні види діяльності здобувачів вищої освіти: освітня діяльність академічного типу (власне навчальна діяльність); квазіпрофесійна діяльність (ділові та інші ігрові форми); навчально-виробнича діяльність (навчальні та виробничі практики, науково-дослідна робота) (Вербицкий, 1991). Кожен із наведених видів діяльності сприяє формуванню певного компонента технологічної компетентності майбутніх офіцерів: навчальна діяльність академічного типу забезпечує набуття курсантами знань про існуючі технології, їх застосування в майбутній професійній військовій діяльності, а, отже, формування «знаннєвого» складника як когнітивно-діяльнісного компонента технологічної компетентності; у квазіпрофесійній діяльності відбувається актуалізація набутих курсантами знань та їх застосування у процесі майбутньої професійної діяльності за допомогою таких навчальних форм та методів, як ділові (рольові, імітаційні) ігри, аналіз конкретних ситуацій тощо; беручи участь у навчально-виробничій діяльності, курсанти набувають реального досвіду майбутньої професійної діяльності, основою підготовки з цього виду діяльності є той фрагмент професійної діяльності, що аналізується та перетворюється на форму спільної діяльності, що має переважно творчий характер. У зв'язку із зазначеним, для ефективного формування технологічної компетентності необхідно організувати підготовку так, щоб курсанти були максимально задіяні в творчу навчально-виробничу діяльність, що включає як різні види практичної роботи, так і творчі проєктні завдання (Коберник, 2014; Пехота, 2003; Нісімчук, Падалка, & Шпак, 2000).

На підставі сказаного можна стверджувати, що військова підготовка, модернізована в логіці контекстного навчання, сприятиме ефективному формуванню ознак когнітивно-діяльнісного компонента технологічної компетентності майбутніх офіцерів.

На конкретна науковому рівні методології в руслі обраної проблеми міждисциплінарний підхід забезпечує інтеграцію змісту професійної підготовки майбутніх офіцерів, яка проявляється у процесі та внаслідок змістово-технологічного об'єднання навчальних дисциплін в укрупнені дидактичні одиниці (блоки, модулі, комплекси), результатом освоєння яких стає високий рівень системності знань та здатності курсантів до вирішення складних узагальнених технологічних завдань і ситуацій, які імітують проблеми майбутньої військової професійної діяльності, у ході навчальних і виробничої практик, зокрема – ремонтної.

Нині не існує загально визнаного визначення компетентнісного підходу; водночас серед учених не помічено і значних концептуально-методологічних розбіжностей щодо питань трактування та впровадження цього підходу у вищу військову освіту. Аналіз нормативно-правових документів, результатів досліджень свідчить, що компетентнісний підхід є однією з основних вимог до організації освітнього процесу ЗВО в сучасних соціально-економічних умовах; він є тим найважливішим шляхом підвищення якості професійної освіти, ключовою методологією модернізації освітніх систем, яку розглядають як надійний практико-орієнтований спосіб реалізації діяльнісного підходу в освіті та навчанні. Реалізація компетентнісного підходу в професійній освіті може стати додатковим чинником підтримки спільного освітнього, професійно-кваліфікаційного та культурологічно-ціннісного простору, особливо в нинішніх обставинах військових дій на території нашої країни (Краєвський, 2008; Селевко, 2004).

Застосування в цьому дослідженні положень компетентнісного підходу дозволило виділити як освітні результати універсальні ознаки технологічної компетентності курсантів, що формуються в процесі фахової підготовки та спрямовані на вирішення завдань певних видів професійної діяльності майбутніх офіцерів: військово-технічної, науково-дослідної, організаційно-управлінської, загальнопедагогічної, проєктно-конструкторської (Бухун, 2019).

Висновки. Таким чином, проведене обґрунтування основ моделювання процесу формування технологічної компетентності на трьох рівнях методологічного аналізу дало

зможу розробити концептуально-цільовий блок моделі; до цього блоку входять гуманістичний, особистісний, системний, діяльнісний, міждисциплінарний та компетентнісний підходи; він забезпечує теоретико-методологічну базу формування технологічної компетентності та зумовлює зміст усіх інших блоків розробленої моделі.

Цільовий блок моделі представлений через цілепокладання і ставить за мету формування технологічної компетентності майбутніх фахівців, для досягнення якої необхідне вирішення наступних завдань: формування у курсантів у процесі проходження у навчально-виробничих майстернях підготовки ціннісних орієнтацій та мотивів оволодіння технологічною компетентністю; набуття ними технологічних знань; формування технологічних умінь та особистісних якостей майбутніх фахівців, які сприяють мотивованому та відповідальному використанню їх для вирішення різноманітних завдань; формування рефлексивних умінь та особистості.

Концептуально-цільові засади військової фахової підготовки дозволяють забезпечити розробку моделі гуманітарно-педагогічної технології формування технологічної компетентності майбутніх офіцерів у процесі фахової підготовки в навчально-виробничих майстернях ВВЗО. У перспективах дослідження – визначення та обґрунтування вимог до організації процесу формування технологічної компетентності курсантів з урахуванням комплексного когнітивно-діяльнісного характеру військової підготовки; спадкоємність між змістом та методиками військової освіти та специфікою опанування обраною спеціальністю; професійна та навчально-виробнича спрямованість процесу провідних практик тощо. Також необхідно з'ясувати низку умов (організаційних, психолого-педагогічних, ресурсного забезпечення) впровадження пропонованої моделі формування технологічної компетентності майбутніх офіцерів у практику військових закладів вищої освіти, що сприятиме організації та здійсненню відповідної експериментальної роботи.

ЛІТЕРАТУРА

- Амонашвили, Ш. А. (1990). *Личностно-гуманная основа педагогического процесса*. Минск: Университетское.
- Ананьев, Б. Г. & Бодалев, А. А. (Ред.). (1980). *Избранные психологические труды* (Т. 2). Москва: Педагогика.
- Андрущенко, В. П., Рижко, В. А., & Кримський, С. Б. (2003). *Наукові і освітянські методології та практики*. Київ: ЦГО НАН України.
- Бербец, В. В., Дубова, Н. В., & Коберник, О. М. (2014). *Методика навчання технологій : проектно-технологічний підхід*. Умань: КопіЦентр.
- Беспалько В. П. (1990). О возможностях системного подхода к педагогике. *Советская педагогика*, 7, 59-60.
- Беспалько, В. П. (1989). *Слагаемые педагогической технологии*. Москва: Педагогика.
- Бех, І. Д. (2009). Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу в педагогіці. *Педагогіка і психологія*, 2, 27-33.
- Бондаревская, Е. В. (2001). Смыслы и стратегии личностно ориентированного воспитания. *Педагогика*, 1, 17-24.
- Бухун, І. Г. (2019, Вересень). Специфіка структури і функцій технологічної компетентності курсантів ВВЗО. В М. І. Шут, І. Т. Богданов, В. Г. Бевз, Л. Ю. Благодаренко, Н. О. Брюханова, Х. І. Кортес ... О. В. Школа (Ред.), *Науково-дослідна робота в системі підготовки фахівців-педагогів у природничій, технологічній і комп'ютерній галузях*: Матеріали VII міжнар. наук.-практ. конф. (с. 47-49). Бердянськ.
- Вербицкий, А. А. (1991). *Психолого-педагогические основы контекстного обучения в вузе*. (Автореф. дис. д-ра наук).
- Глузман, О. В. (2009). Базові компетентності: сутність та значення в життєвому успіху особистості. *Педагогіка і психологія*, 2, 51-61.

- Давыдов, В. В. (1996). *Теория развивающего обучения*. Москва: ИНТОР.
- Коберник, О. М. (2014). *Теорія і методика навчання технологій*. Умань: ФОП Жовтий О.О.
- Коберник, О. М., & Терещук, Г. В. (Ред.). *Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні*. Умань: СПД Жовтий.
- Коберник, О. М. (2016). *Креативні технології навчання*. Умань: ВЦП «Візаві».
- Кравченко, Л. М. (2006). *Неперервна педагогічна підготовка менеджера освіти*. Полтава: Техсервіс.
- Кравченко, Л. М. (2006). Технології саморозвитку і самотворення національного менеджера освіти. *Дидаскал*, 4, 105-108.
- Краевский, В. В. (2008). *Методология педагогики (2-е изд.)*. Москва: Академия.
- Леонтьев, А. Н. (1977). *Деятельность. Сознание. Личность*. Москва: ИНТОР.
- Нісімчук, А. С., Падалка, О. С., & Шпак, О. Т. (2000). *Сучасні педагогічні технології*. Київ: Просвіта.
- Пехота, О. М. (Ред.). (2003). *Освітні технології*. Київ: А.С.К.
- Роджерс, К. (2001). *Взгляд на психотерапию. Становление человека*. Москва: ЭКСМО-Пресс.
- Роджерс, К. (2007). *Обучение, центрированное на учащихся. Клиент-центрированная психотерапия: теория, современная практика и применение (Гл. 9, с. 409-457)*. Москва.
- Рубинштейн, С. Л. (2003). *Бытие и сознание. Человек и мир*. Санкт-Петербург.
- Селевко, Г. (2004). Компетентности и их классификация. *Народное образование*, 4, 138-143.
- Селевко, Г. К. (2005). *Традиционная педагогическая технология и ее гуманистическая модернизация*. Москва: НИИ школьных технологий.
- Титаренко, В. М. (2016). *Основи виробничої безпеки в майстернях*. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка.
- Штофф, В. А. (1978). *Проблемы методологии научного познания*. Москва: Высшая школа.
- Юдин, Э. Г. (1978). *Системный подход и принцип деятельности: методологические проблемы современной науки*. Москва: Наука.

REFERENCES

- Amonashvili, Sh. A. (1990). *Lichnostno-gumannaia osnova pedagogicheskogo protcessa [The personal and humanitarian basis of the pedagogical process]*. Minsk: Universitetskoe [in Russian].
- Anan'ev, B. G. & Bodalev, A. A. (Eds.). (1980). *Izbrannye psikhologicheskie trudy [Selected psychological works] (Vol. 2)*. Moskva: Pedagogika [in Russian].
- Andrushchenko, V. P., Ryzhko, V. A., & Krymskyi, S. B. (2003). *Naukovi i osvitianski metodolohii ta praktyky [Scientific and educational methodologies and practices]*. Kyiv: TshO NAN Ukrainy [in Ukrainian].
- Bekh, I. D. (2009). Teoretyko-prykladnyi sens kompetentnisnoho pidkhodu v pedahohitsi [Theoretical and applied meaning of the competence approach in pedagogy]. *Pedagogy and psychology*, 2, 27-33 [in Ukrainian].
- Berbets, V. V., Dubova, N. V., & Kobernyk, O. M. (2014). *Metodyka navchannia tekhnolohii : proektno-tekhnolohichni pidkhid [Technology teaching methodology: project-technological approach]*. Uman: KopiTsentr [in Ukrainian].
- Bespalko V. P. (1990). O vozmozhnostiakh sistemnogo podkhoda k pedagogike [On the possibilities of a systematic approach to pedagogy]. *Sovetskaia pedagogika*, 7, 59-60 [in Ukrainian].
- Bespalko, V. P. (1989). *Slagaemye pedagogicheskoi tekhnologii [Phrases of pedagogical technology]*. Moskva: Pedagogika [in Russian].

- Bondarevskaia, E. V. (2001). Smysly i strategii lichnostno orientirovannogo vospitaniia [Meanings and strategies of personally oriented education]. *Pedagogy*, 1, 17-24 [in Russian].
- Bukhun, I. H. (2019, September). Spetsyfika struktury i funktsii tekhnolohichnoi kompetentnosti kursantiv VVZO. In M. I. Shut, I. T. Bohdanov, V. H. Bevz, L. Yu. Blahodarenko, N. O. Briukhanova, Kh. I. Kortés ... O. V. Shkola (Eds.), *Naukovo-doslidna robota v systemi pidhotovky fakhivtsiv-pedahohiv u pryrodnychii, tekhnolohichnii i komp'uternii haluziakh [Research work in the system of training specialists-pedagogues in the fields of science, technology and computer science]*: Proceedings of the International Scientific Conference (pp. 47-49). Berdiansk [in Ukrainian].
- Davydov, V. V. (1996). *Teoriia razvivaiushchego obucheniia [The theory of developmental learning]*. Moskva: INTOR [in Ukrainian].
- Hluzman, O. V. (2009). Bazovi kompetentnosti: sutnist ta znachennia v zhyttievomu uspiokhu osobystosti [Basic competences: essence and importance in the life success of an individual]. *Pedagogy and psychology*, 2, 51-61 [in Ukrainian].
- Iudin, E. G. (1978). *Sistemnyi podkhod i printcip deiatelnosti: metodologicheskie problemy sovremennoi nauki [The system approach and the principle of activity: methodological problems of modern science]*. Moskva: Nauka [in Russian].
- Kobernyk, O. M. (2014). *Teoriia i metodyka navchannia tekhnolohii [Theory and methodology of learning technologies]*. Uman: FOP Zhovtyi O.O [in Ukrainian].
- Kobernyk, O. M. (2016). *Kreatyvni tekhnolohii navchannia [Creative learning technologies]*. Uman: VTsP «Vizavi» [in Ukrainian].
- Kobernyk, O. M., & Tereshchuk, H. V. (Eds.). *Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii u trudovomu navchanni [Innovative pedagogical technologies in labor education]*. Uman: SPD Zhovtyi [in Ukrainian].
- Kraevskii, V. V. (2008). *Metodologiia pedagogiki [Methodology of pedagogy]* (2nd ed.). Moskva: Akademiia [in Ukrainian].
- Kravchenko, L. M. (2006). *Neperervna pedahohichna pidhotovka menedzhera osvity [Continuous pedagogical training of the education manager]*. Poltava: Tekhservis [in Ukrainian].
- Kravchenko, L. M. (2006). Tekhnolohii samorozvytku i samotvorennia natsionalnoho menedzhera osvity [Technologies of self-development and self-creation of a national manager of education]. *Dydaskal [Didascal]*, 4, 105-108 [in Ukrainian].
- Leontev, A. N. (1977). *Deiatelnost. Soznanie. Lichnost [Activity Consciousness personality]*. Moskva: INTOR [in Ukrainian].
- Nisimchuk, A. S., Padalka, O. S., & Shpak, O. T. (2000). *Suchasni pedahohichni tekhnolohii [Modern pedagogical technologies]*. Kyiv: Prosvita [in Ukrainian].
- Piekhota, O. M. (Ed.). (2003). *Osvitni tekhnolohii [Educational technologies]*. Kyiv: A.S.K [in Ukrainian].
- Rodzher, K. (2001). *Vzgliad na psikhoterapiiu. Stanovlenie cheloveka [A view of psychotherapy. The formation of a person]*. Moskva: EKSMO-Press [in Russian].
- Rodzher, K. (2007). Obuchenie, tcentrirovannoe na uchashchikhsia. Klient-tcentrirovannaia psikhoterapiia: teoriia, sovremennaia praktika i primenenie [Learning centered on students. Client-centered psychotherapy: theory, contemporary practice and application] (Vol. 9, pp. 409-457). Moskva [in Russian].
- Rubinshtein, S. L. (2003). *Bytie i soznanie. Chelovek i mir [Being and consciousness. Man and peace]*. Sankt-Peterburg [in Russian].
- Selevko, G. (2004). Kompetentnosti i ikh klassifikatsiia [Competences and their classification]. *National Education*, 4, 138-143 [in Russian].
- Selevko, H. K. (2005). *Tradytsionnaia pedahohicheskaia tekhnolohiia y ee humanystycheskaia modernyzatsiia [Traditional pedagogical technology and its humanistic modernization]*. Moskva: NYY shkolnykh tekhnolohii [in Russian].

- Shtoff, V. A. (1978). *Problemy metodologii nauchnogo poznaniia [Problems of the methodology of scientific knowledge]*. Moskva: Vysshaia shkola [in Russian].
- Tytarenko, V. M. (2016). *Osnovy vyrobnychoi bezpeky v maisterniakh [Basics of industrial safety in workshops]*. Poltava: PNPУ imeni V. H. Korolenka [in Ukrainian].
- Verbitkii, A. A. (1991). *Psikhologo-pedagogicheskie osnovy kontekstnogo obucheniiia v vuze [Psychological and pedagogical foundations of contextual learning in a university]*. (Extended abstract of PhD diss.) [in Ukrainian].

METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF HUMANITARIAN AND PEDAGOGICAL TECHNOLOGY OF TECHNOLOGICAL COMPETENCE FORMATION OF MILITARY HIGH SCHOOL CADETS

Ivan Bukhun,

Postgraduate student;

Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University

The article describes the methodological foundations of humanitarian-pedagogical technology for the formation of technological competence of cadets of military higher education institutions based on the combination of ideas and methodological mechanisms of pedagogical modeling with the educational toolkit of leading scientific approaches (humanistic, personal, systemic, activity-based, interdisciplinary, competence-based), philosophical anthropology and concepts professional culture of military specialists.

Based on the features characteristic of educational models (representation, representativeness, extrapolation) and a description of the sequence of operations in the development of such models to ensure the effective functioning of its leading blocks (conceptual-purpose, content-methodical, executive-corrective, and effective one), a scientific toolkit of leading approaches has been selected of general philosophical, general educational and specific scientific purpose.

Conclusions have been made regarding the possibilities of implementing a model of forming the technological competence of future officers in the educational and production workshops of the military higher education institutions with the perspective of taking into account humanitarian and technological requirements. It has been confirmed that the conceptual and objective principles of professional military training allow for the development of a humanitarian-pedagogical technology model for the formation of technological competence of future officers in the process of professional training in educational and production workshops. The perspectives of the research are the following: definition and substantiation of the requirements for the organization of the process of forming the technological competence of cadets, taking into account the complex cognitive-activity nature of military training; continuity between the content and methods of military education, and the specifics of mastering the chosen specialty; professional and educational and production orientation of the process of leading practices, etc. It is also necessary to find out some conditions (organizational, psychological-pedagogical, resource provision) for implementing the proposed model of forming the technological competence of future officers in the practice of military higher education institutions, which will contribute to the organization and implementation of appropriate experimental work.

Keywords: *professional military education, technologies, cadets, future officers, humanitarian and pedagogical technology, modeling, formation of technological competence.*

Надійшла до редакції 25.05.2022 р.